

**آشنایی با عقود
و عملیات بانکی
از منظر فقهی و حقوقی**

احمد ارشاد

حسین ابویی

آشنایی با عقود و عملیات بانکی از منظر فقهی و حقوقی

احمد ارشاد، حسین ابویی

سرشناسه: ارشاد، احمد، ۱۳۷۳-

عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام

.Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور: آشنایی با عقود و عملیات بانکی از منظر فقهی و حقوقی/نویسندگان
احمد ارشاد، حسین ابویی؛ [برای] کارگروه اقتصاد اسلامی حوزه علمیه امام حسین (ع).

گروه حکمرانی و اقتصاد مرکز راهبری برهان

مشخصات نشر: تهران: گنج ولایت، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۸۸ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۰۱۴۱-۵۰۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: بانک و بانکداری - قوانین و مقررات - ایران

Banking law - Iran

عقود و ایقاعات (فقه) - ایران

Contracts (Islamic law) - Iran

بانک و بانکداری (فقه) - ایران

Banking law (Islamic law) - Iran

سپرده‌های بانکی - ایران

Bank deposits - Iran

قراردادها - ایران

Contracts - Iran

شناسه افزوده: ابویی، حسین، ۱۳۷۳-

شناسه افزوده: حوزه علمیه امام حسین (ع). کارگروه اقتصاد اسلامی

شناسه افزوده: مرکز راهبری برهان. گروه حکمرانی و اقتصاد

رده بندی کنگره: KMH۹۴۰

رده بندی دیویی: ۳۴۶/۵۵۰۸۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۵۳۷۸

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

ناشر: گنج ولایت | نوبت چاپ: اول | سال: ۱۴۰۲ | شمارگان: ۱۵۵ جلد

فهرست

۷	پیشگفتار
۹	آشنایی با عقود بانکی
۱۸	بیع
۲۰	دین
۲۱	قرض
۳۶	خیارات
۳۹	عقود بانکی
۶۵	بررسی حقوقی قراردادهای سپرده گذاری
۶۶	فصل دوم قانون عملیات بانکی بدون ربا
۶۷	آئین نامه فصل دوم قانون عملیات بانکی بدون ربا
۶۹	توضیحاتی پیرامون ماهیت فقهی و حقوقی هر یک از انواع سپرده ها
۷۴	جمع بندی
۷۵	بررسی حقوقی قراردادهای پرداخت تسهیلات
۷۶	اعتبار سنجی و بررسی اهلیت مشتری
۷۸	تخصیص تسهیلات
۹۷	وصول مطالبات بانکی (تسویه تسهیلات)
۸۰	تخلفات بانکی در اعطای تسهیلات
۸۷	سود تسهیلات

پیشگفتار

با توجه به گسترش روزافزون کمی و کیفی نظام بانکداری اسلامی و به کارگیری آن در کشورهای اسلامی و حتی غیراسلامی، بررسی مباحث شرعی مربوط به عملکرد نظام بانکی اهمیت ویژه‌ای یافته است. شاید مهم‌ترین تفاوت بانکداری اسلامی و ربوی از لحاظ فقهی به کارگیری نوع و گستردگی عقود مبتنی بر فقه اسلامی باشد. در شریعت اسلام، اگرچه انسان‌ها در طراحی قراردادهای مالی، ابداع شیوه‌های تولید و سامان‌دهی فعالیت‌های اقتصادی آزادند، اما این آزادی در چهارچوب حدودی است که برای رعایت عدالت، رفاه همگانی، و نظم و انضباط اجتماعی وضع شده است. فقهای اسلام از این حدود به عنوان قواعد عمومی باب معاملات یاد می‌کنند.

بر این اساس، بررسی میزان انطباق قراردادهای بانکی بر اساس قواعد شریعت یکی از گام‌های مهم و درعین حال ضروری در جهت اجرای واقعی بانکداری اسلامی به شمار می‌آید. بنابراین، ضروری است قراردادهای بانکی بر اساس قواعد و احکام عمومی باب معاملات که عنوان کلی قواعد فقهی را دارد، مورد سنجش و پایش قرار گیرد.

به عبارت دیگر، یکی از معیارهای صحت و بطلان قراردادها تطابق یا عدم تطابق آنها با قواعد فقهی است. به نظر می‌رسد با توجه به جایگاه قواعد فقهی در حوزه معاملات، توجه به این قواعد در قراردادهای بانکی نیز اهمیت ویژه‌ای دارد، به گونه‌ای که می‌توان ادعا کرد بدون شناخت و استفاده صحیح از این قواعد نمی‌توان به نظام بانکی و

ابزارهای مالی سازگار با روح و اهداف شریعت اسلام در حوزه اقتصاد دست یافت. نگاشته حاضر گامی اولیه در جهت بررسی شاخص‌های ارزیابی سلامت قراردادها بر اساس قواعد فقهی و اطمینان از رعایت موازین اسلامی در انعقاد قراردادهای بانکی در بخش تجهیز و تخصیص منابع است. همچنین در این اثر تلاش شده تا آشنایی اولیه ای با مسائل حقوقی مربوط به قراردادهای سپرده گذاری و تسهیلات دهی بانکی برای خواننده ایجاد شود.

در پایان لازم به ذکر است که این اثر به صورت مشترک توسط کارگروه اقتصاد اسلامی حوزه علمیه امام حسین ع و گروه حکمرانی و اقتصاد مرکز راهبری برهان تهیه شده است. در همین راستا لازم است از گردآوردندگان این اثر آقایان احمد ارشاد، حسین ابویی، مهدی شیرافکن، محمدفاضل تقی زاده، سیدمحسن روحانی و مهدی قاسمی تشکر و قدردانی گردد. همچنین لازم است از راهبر گروه حکمرانی و اقتصاد مرکز راهبری برهان جناب آقای دکتر رضا بخششانی که ما را در تهیه این اثر راهنمایی کردند نیز تشکر نماییم.

محمد هادی انصاریپور

مسئول گروه حکمرانی و اقتصاد مرکز راهبری برهان